

Н. С. Ілляшенко

кандидат економічних наук,
доцент кафедри маркетингу та управління інноваційною діяльністю,
Сумський державний університет, Україна
nat.illiashenko@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗАСАД ВИПЕРЕДЖАЛЬНОГО РОЗВИТКУ НА РІВНІ КРАЇНИ ТА ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. У статті запропоновано класифікувати типи економічного розвитку будь-якої країни залежно від стану її розвитку відносно країни-лідера. Встановлено, що за цією ознакою розвиток може бути наздоганяльним; таким, що відповідає рівню країни-лідера; випереджальним. Проведено порівняльний аналіз зазначених типів розвитку за різними характеристиками. Обґрунтовано авторське визначення випереджального розвитку на рівні окремого підприємства, окреслено основні характеристики і концептуальні засади реалізації цього типу розвитку. Представлено графічне зображення та математичне вираження випереджального й альтернативних йому типів розвитку. Запропоновано показник розрахунку рівня випередження. На основі проведеного дослідження автором зроблено висновок, що випереджальний тип розвитку дозволить підвищити ефективність і знизити ризик інноваційної діяльності, збільшити шанси на ринковий успіх промислових підприємств-інноваторів, зменшити втрати від неефективного використання ресурсів (у 2–3 рази), суттєво підвищити рівень конкурентоспроможності на національному і зарубіжному ринках, забезпечити умови переходу на інноваційний науково-технологічний шлях розвитку.

Ключові слова: випереджальний розвиток, наздоганяльний розвиток, лідер, підприємство.

Н. С. Ильяшенко

кандидат экономических наук,
доцент кафедры маркетинга и управления инновационной деятельностью,
Сумский государственный университет, Украина

ФОРМИРОВАНИЕ ТЕОРЕТИЧЕСКИХ ОСНОВ ОПЕРЕЖАЮЩЕГО РАЗВИТИЯ НА УРОВНЕ СТРАНЫ И ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация. В статье предложено классифицировать типы развития любой страны в зависимости от состояния ее развития относительно страны-лидера. Установлено, что согласно данной характеристике развитие может быть догоняющим; таким, которое соответствует уровню страны-лидера; опережающим. Проведен сравнительный анализ указанных типов развития по разным характеристикам. Обосновано авторское определение опережающего развития на уровне отдельного предприятия, очерчены основные характеристики и концептуальные основы реализации этого типа развития. Представлены графическое изображение и математическое выражение опережающего и альтернативных ему типов развития. Предложен показатель расчета уровня опережения. На основе проведенного исследования автором сделан вывод, что опережающий тип развития позволит повысить эффективность и снизить риск инновационной деятельности, увеличить шансы на рыночный успех промышленных предприятий-инноваторов, уменьшить потери от неэффективного использования ресурсов (в 2–3 раза), существенно повысить уровень конкурентоспособности на национальном и зарубежном рынках, обеспечить условия перехода на инновационный научно-технологический путь развития.

Ключевые слова: опережающее развитие, догоняющее развитие, лидер, предприятие.

Nataliia Illiashenko

PhD (Economics), Associate Professor, Sumy State University, Ukraine
2 Rimsky-Korsakov Str., Sumy, 40035, Ukraine

FORMATION OF THEORETICAL PRINCIPLES OF OUTSTRIPPING DEVELOPMENT AT THE COUNTRY AND ENTERPRISE LEVEL

Abstract. Introduction. The European vector of domestic enterprises development Selected by Ukraine in addition to benefits of liberalization and open markets can still provide significant shortcomings that are mostly related to their own non competitiveness. Practice shows that as a means of reduction and/or elimination of risks an outstripping development is more productive to implement than the overtaking one.

The purpose of the paper is to improve the theoretical foundations of advanced development based on comparison to other types of development considering the specifics of the enterprises' business.

Result. Based on logic synthesis and structure of existing research, the author proposes to amend the classification of types of development, giving such feature as «attitude of the leader». According to this criterion the development is divided into overtaking, the outstripping and the development on leader's level. The author describes the characteristics for their comparison in order to understand the nature and content. A comparative analysis of these types of development was performed. The analysis showed that the term «outstripping development» in most cases is used in context of macro level. The author gives the definition of outstripping development at the level of the separate enterprise, establishes the basic characteristics and conceptual basis of implementation. The essence of the outstripping development of the enterprise was graphically showed. The outstripping development is presented mathematically. An index to determine the level of outstrip is offered.

Conclusion. All received allegations and suggestions improve the theory of enterprises development in the contemporary economic management. On the basis of the research, the author concluded that outstripping type of development will allow increasing effectiveness and reducing the risk of innovation, increasing the chances of market success of industrial innovators, reducing losses from inefficient usage of resources (2-3 times), significantly improving the domestic and foreign markets competitiveness, providing conditions for the transition to innovative research and technology development.

Keywords: outstripping development; overtaking development; leader; company.

JEL Classification: D10, O10, O50

Постановка проблеми. В Україні триває процес ринкових перетворень. Керівництвом країни обрано європейський вектор розвитку, який у перспективі дозволить їй вийти на світову арену гідним партнером та конкурентом. Однак, окрім переваг таких стратегічних рішень, існують і певні загрози для вітчизняної економіки. Нині рівень розвитку вітчизняних підприємств набагато нижчий від їх іноземних конкурентів. Товари, що виробляються всередині країни, не користуються попитом не лише на зовнішньому, а й на внутрішньому ринку, що пов'язано з їх у край низькою конкурентоспроможністю. Тому відкриття ринкових кордонів може значно похитнути й без того складний стан вітчизняного виробництва. Щоб уникнути подібних ризиків, необхідні швидкі радикальні зміни, які дозволять адаптуватися до мінливості та динамічності зовнішнього середовища і підвищити рівень потенціалу вітчизняних підприємств. Відтак сьогодні дедалі частіше для вирішення зазначеної проблеми пропонують використовувати механізми випереджального розвитку як країни, так і підприємства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Визначенню головних принципів і засад випереджального розвитку присвячені здебільшого праці учених з України та Росії, серед яких Глазьев С. Ю. [1], Бузгалін А. В. [2], Москаленко О. М. [3; 4], Захаров В. [5], Лизун М. В. [6]. І це не є дивним, адже саме ці країни належать до тих, що розвиваються, і саме вони намагаються прискорити свій перехід до групи розвинутих країн світу. Водночас, певні аспекти випереджального розвитку висвітлено такими відомими закордонними науковцями, як Д. Белл (Bell, 1967) [7], Дж. М. Бьюкенен (Buchanan, 1997) [8], Й. Шумпетер (Schumpeter, 1994) [9], К. Крістенсен (Christensen, 2000) [10], Р. Фостер (Foster, 2001), С. Каплан (Kaplan, 2001) [11].

Однак у зазначених дослідженнях розглядаються лише окремі теоретичні засади випереджального розвитку, які до того ж не мають єдиного чіткого визначення сутності та змісту. Незрозумілими залишаються характеристики, притаманні випереджальному розвитку, які відрізняють його від інших типів розвитку. Окрім того, не досліджено особливості реалізації засад випереджального розвитку залежно від його рівня (макро-, мезо-, мікро- чи ін.).

Метою статі є формування теоретичних засад випереджального розвитку на основі зіставлення його з іншими типами розвитку і врахування специфіки господарської діяльності підприємства.

Основні результати дослідження. За результатами структуризації існуючої інформації про випереджувальний та альтернативні йому типи розвитку нами запропоновано нову ознаку для їх класифікації – «стан відносно лідера». Якщо розглядати розвиток за цим параметром, то можна виділити такі його типи:

- *наздоганяльний*, що передбачає наслідування лідера шляхом використання його досвіду в галузі виробництва товарів і послуг. Головна мета такого типу розвитку – наздогнати й перегнати, але реалізація її на практиці не завжди дає позитивний ефект. Наздоганяльний тип розвитку притаманний країнам, що розвиваються, тобто всім країнам колишнього СРСР і Південної Америки, Мексиці, Туреччині, Ірану та ін. Слід зазначити, що вони мають чималий потенціал, адже тут проживає близько 80% населення Землі.
- *розвиток на рівні лідера* – по суті, це є відображення розвитку самих лідерів та країн, близьких до них за основними показниками розвитку. До країн-лідерів (як до бази порівняння) належать всі розвинуті країни світу. Сьогодні їх налічується близько шести десятків, основу яких складають країни «Великої сімки». Частка останніх у світовому ВВП становить близько половини. До переліку розвинутих країн належать, зокрема, Нідерланди, Бельгія, Швеція, Швейцарія, Фінляндія, Норвегія, Данія, Австрія, Австралія, Нова Зеландія та ін.
- *випереджальний розвиток*, що спрямований на реалізацію принципу «перегнати не наздоганяючи». Йдеться про

створення нових якостей, що дозволять здійснити різкий прорив і випередити лідерів. Здійснити це можливо лише в тому разі, якщо темпи росту країни перевищуватимуть аналогічні показники лідерів щонайменше вдвічі. Як свідчить статистика, кожні десять років за умови сплеску ділової активності відбувається подвоєння доходів кожної країни. Сьогодні є країни, що демонструють результативність стратегії, орієнтованої на випереджальний розвиток. До них належать: Китай, який декілька років тому випередив Японію і зайняв друге за рівнем розвитку економіки у світі місце після США; Індія, Сінгапур, Таїланд, Гонконг, Південна Корея та ін.

Зауважимо, що описані вище типи розвитку не є абсолютними, тобто не можуть обиратись як єдині для всієї економіки, а повинні взаємодоповнювати один одного. Тут доцільно застосовувати принцип Парето і методику ABC-аналізу як найбільш прийнятну теоретичну базу для оптимальної комбінації типів розвитку. Отже, необхідно обирати такі пропорції наздоганяльного, випереджального й лідируючого розвитку, які б у перспективі дозволили розвиватись холістично, створюючи при цьому синергетичний ефект.

На основі аналізу літературних джерел ми сформува-ли ряд характеристик, за якими доцільно порівнювати типи розвитку і які наглядно показують сутність, зміст та засоби досягнення випереджального розвитку (табл.).

Аналізуючи дані в табл., слід зауважити, що частіше йдеться про випереджальний розвиток на макрорівні, тобто на рівні держави, а головним критерієм визначення типу розвитку є темпи росту ВВП. Однак, лише досягнувши відповідного рівня розвитку вітчизняних підприємств, можна говорити про рівень розвитку країни у цілому. Саме тому нами запропоновано визначення випереджального розвитку на рівні підприємства. Ми вважаємо, що *випереджальний розвиток – це безперервний циклічний процес досягнення та утримання лідерства (за рівнем прибутковості) завдяки використанню інтелекту і творчих здібностей працівників з метою здійснення «технологічного прориву» та виведення на ринок інноваційних товарів, котрі формують нові потреби споживачів.*

Розглянемо складові цього визначення більш докладно. Отже, випереджальний розвиток підприємства:

- є безперервним та циклічним – виходячи із головної і постійної мети діяльності будь-якого підприємства, що полягає в максимізації прибутку та бажанні завжди бути лідером. Коли підприємство досягає лідерства, воно повинно проводити моніторинг ситуації на ринку й готуватися до наступу конкурентів (пасивна фаза), а коли такі конкуренти з'являються – вступати в боротьбу (активна фаза). Таким чином, випереджувальний розвиток має циклічний характер, як і будь-який економічний розвиток (довгі хвилі Кондратьєва, цикли Кузнеца та ін.);
- передбачає використання інтелекту та творчих здібностей. Нині вирішальним засобом досягнення лідерства є інновації, що створюються передусім завдяки інтелекту і здібностям працівників. Люди є головною рушійною силою розвитку, а рівень їх освіченості, професіоналізму, досвіду впливає на діяльність підприємства;
- спрямований на «технологічний прорив», що відповідає стратегії найбільш прибуткових компаній світу [13; 14]. Як показує практика, технологічні компанії та ті, діяльність яких пов'язана із технологічним сектором, мають найвищі темпи росту й займають лідируючі позиції.
- спонукає до виробництва інновацій, позаяк інноваційний шлях розвитку вже давно визнано за провідний і його ефективність доведена діяльністю багатьох компаній світу. Лідерами за ринковою капіталізацією сьогодні є такі компанії, як APPLE, Google, Microsoft та ін. Вони досягли значних досягнень саме завдяки розвитку інновацій і освоєнню нових ринків [15]. У країнах-лідерах частка інноваційної продукції у ВВП складає 70–90%. Відтак ефективно прогнозування перспективних напрямів інноваційного розвитку є ключовим фактором успіху роботи на випереджання.

Таблиця

Порівняльна характеристика альтернативних типів розвитку за ознакою «стан розвитку відносно лідера»

Тип розвитку	Наздоганяльний	На рівні лідера	Випереджальний
Характеристика	Блок характеристик економіки країни		
Стратегія, що застосовується	Стратегія «переслідування»	Стратегія «провідних технологій»	Стратегія «прориву»
Структура економіки	Переважає сфера матеріального виробництва, більша частка якого – у добувному секторі	Переважає сфера нематеріального виробництва, більша частка якого – у секторі послуг	Переважає сфера нематеріального виробництва, більша частка якого – у соціальному секторі
Основа розвитку	Продаж сировини іншим країнам, виробництво товарів для внутрішнього ринку	Виробництво та експорт інноваційних товарів і послуг та технологій їх виготовлення	Використання людського інтелекту, знань та досвіду для розробки нових технологій
Технологічний уклад, що переважає	3 та 4	5 та 6	6 та заснування 7
Блок характеристик державного управління			
Політика держави у сфері інноваційно-інвестиційного розвитку	Отримання інвестицій з боку міжнародних організацій та інших країн	Підтримка інноваційної діяльності, велика кількість інвестицій в інші країни	Агресивна підтримка інноваційної діяльності, експортна орієнтація інновацій
Соціальна політика	Низькі соціальні гарантії, середній рівень робочої сили	Високий рівень соціальних гарантії, дорога робоча сила	Високий рівень соціальних гарантії, дорога інтелектуальна робоча сила
Блок характеристик інноваційної діяльності			
Тип суспільства	Доіндустріальне та індустріальне	Індустріальне та постіндустріальне	Постіндустріальне
Особливості в освіті	Професійна освіта, вища освіта	Деякі дипломи про вищу освіту в різних галузях	Безперервне та багаторівневе навчання
Потреби, що задовольняються	Існуючі потреби, відмираючі потреби	Приховані потреби, інші шляхи задоволення існуючих потреб	Нові потреби
Поведінка у сфері інновацій	Імпорт інновацій	Експорт інновацій	Формування нових ринків інновацій як усередині країни, так і за її межами
Тип інновацій	Псевдоінновації або традиційні товари	Модернізуючі	Радикальні

Джерело: Побудовано автором на основі [1-11]

- орієнтований на задоволення нових потреб. Тож підприємство повинно передбачати, чого потребуватимуть споживачі в майбутньому і налаштувати виробництво на врахування нового попиту.

Таким чином, випереджальний розвиток є не ціллю підприємства, а засобом досягнення рівня лідера у відповідній галузі шляхом швидкого «прориву» у своїй діяльності.

Графічне зображення випереджального та альтернативних йому типів розвитку підприємства представлено на рис. Зазначимо, що відрізок AA^1 показує наздоганяльний розвиток, A^1A^2 – випереджальний розвиток, відрізки BB^2 та A^2A^3 – розвиток на рівні лідера.

Рівень випередження пропонується розраховувати за формулою:

$$\text{Рівень випередження} = \Delta A^2 / \Delta B^2 \rightarrow \max \quad (1)$$

Випереджальний та наздоганяльний типи розвитку можна представити математично (за умови, що В – підприємство-лідер):

$$\begin{aligned} \text{якщо } \Delta A > \text{ або } \gg \Delta B, \text{ то це випереджальний розвиток,} \\ \text{якщо } \Delta A \leq \Delta B, \text{ то це наздоганяльний розвиток} \end{aligned} \quad (2)$$

Таким чином, кількісно виразити випереджальний розвиток можна шляхом аналізу темпу росту прибутку підприємства та його порівняння з аналогічним показником конкурентів-лідерів. Звичайно, швидко досягти лідерства, як це показано на рис. (це майже ідеальна ситуація),

у реальній ситуації досить складно, однак принцип дії випереджального розвитку від цього не змінюється. Окрім того, на рис. очевидним є циклічний характер випереджального розвитку – його активна фаза (A^1A^2) і початок пасивної фази (A^2A^3).

Порівняльний аналіз представлених у табл. типів розвитку дозволить встановити головних «трюх китів» випереджального розвитку, без яких він неможливий, а саме:

- система заохочення та стимулювання інноваційної діяльності, творчого, креативного процесу. Бажано, щоб ця система мала у своїй структурі як матеріальні, так і нематеріальні стимули, була комплексною та діяла в постійному режимі. Якщо проводити аналогію з державним рівнем, то тут головними суб'єктами такої системи виступають інститути заохочення, які через фінансові заходи стимулюють підприємства до інноваційної діяльності;

- формування такої організаційної структури, яка б дозволила швидко реагувати на зміни в зовнішньому середовищі й розвивати інноваційну діяльність на підприємстві. На макроекономічному рівні таку функцію виконує інноваційна інфраструктура;

- випереджальний розвиток інтелектуального капіталу і формування загальної для всього підприємства інноваційної культури. Під інтелектуальним капіталом розуміється сукупність інтелектуальних ресурсів (матеріальних та нематеріальних) і можливостей їх ефективного використання, що визначають спроможність підприємства розвиватися на основі інформації та знань [16].

Інноваційна культура підприємства розглядається як накопичені знання, досвід, переконання, особливості поведінки і взаємовідносин персоналу (менеджерів, інженерно-технічних працівників, робітників), система його мотивації та цінностей, що характеризують ступінь сприйняття окремими працівниками, групами працівників (підрозділів) і організації у цілому нововведень, готовність утілити їх у нові продукти, технології, управлінські рішення тощо [17]. Саме розвиток цих двох складових на засадах випередження дозволить підприємству досягти успіху на шляху прагнення до лідерства.

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, можна зобразити ряд висновків:

1. Сьогодні дедалі частіше говорять про випереджальний розвиток як альтернативу наздоганяльному. Ми пропонуємо класифікувати типи розвитку за ознакою «стан відносно лідера» і відтак виокремлюємо ще один тип розвитку – розвиток на рівні лідера.

2. До сьогодні не розроблено теоретичного підґрунтя випереджального розвитку. На основі аналізу наявної інформації нами сформульовано ряд характеристик, за якими доцільно розглядати випереджальний розвиток та його альтернативи і здійснювати відповідні порівняння.

3. Встановлено, що означення «випереджальний розвиток» здебільшого використовують стосовно економіки країни або галузі, а не підприємства. Автором надано визначення випереджального розвитку на рівні підприємства, розглянуто його основні характерні риси, концептуальні засади реалізації, графічно показано його сутність та взає-

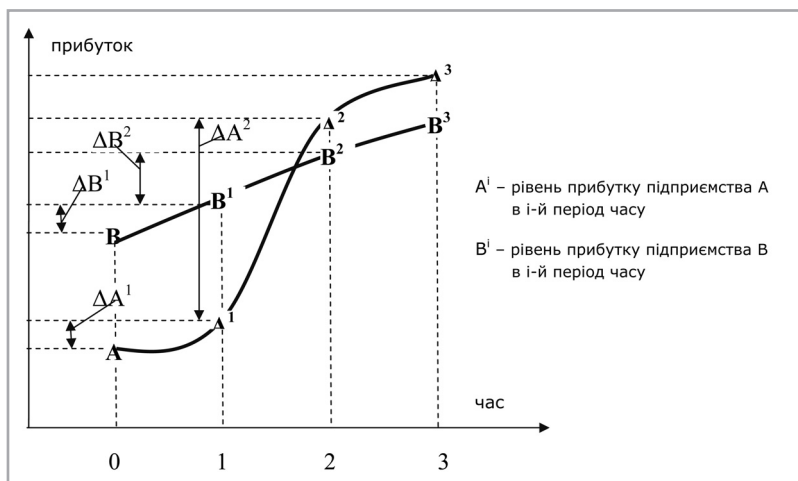

Рис. Графічне зображення випереджального та альтернативних йому типів розвитку

Джерело: Авторська розробка

ко, Е. А. Мицур // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 5(143). – С. 83–94.

13. Top-100 найбагатших компаній світу [Електронний ресурс]. – 2013. – Режим доступу : <http://info-light.org.ua/content/top-100-naybagatshih-kompaniy-svitu-v-2008-2013-rr>

14. Top-50 найбільше прибутливих компаній мира в 2013 году [Електронний ресурс]. – 2013. – Режим доступу : <http://globalstocks.ru/materialiy/rejtingi/top-50-naibolee-pribylnyih-kompaniy-mira-v-2013-godu/>

15. Top-100 крупнейших компаний мира по рыночной капитализации [Електронний ресурс]. – 2013. – Режим доступу : <http://www.pwc.com/ua/ru/survey/2013/all/top-100-capitalisation-2013.jhtml>

16. Ильяшенко С. Н. Интеллектуальный капитал как основа развития предприятия в информационной экономике / С. Н. Ильяшенко // Социально-экономические проблемы информационного общества : монография ; под ред. д-ра экон. наук, проф. Л. Г. Мельника и канд. экон. наук, доц. М. В. Брюханова. – Вып. 2. – Сумы : Университетская книга, 2010. – С. 522–542.

17. Шипулина Ю. С. Инновационная культура организации: суть, структура, подходы до оцінки / Ю. С. Шипулина // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2010. – № 2. – С. 132–138.

Стаття надійшла до редакції 16.04.2014

модію з іншими альтернативними типами розвитку, запропоновано математичний вигляд випереджувального розвитку і формулу розрахунку рівня випередження.

Представлені у статті розробки є певним кроком у напрямі формування теоретичних засад випереджального розвитку на мікрорівні й удосконалюють теорію розвитку підприємства в сучасних умовах господарювання. Водночас, подальших досліджень потребують питання методичного забезпечення процесу реалізації випереджального розвитку на рівні підприємства. Вищення зазначених питань є метою майбутніх досліджень автора.

Література

- Глазьев С. Ю. Стратегия опережающего развития России в условиях глобальной кризиса : монография / С. Ю. Глазьев. – М. : Экономика, 2010. – 287 с.
- Бузгалин А. В. В поисках будущего России: «Экономика для человека», или Стратегия опережающего развития – III / А. В. Бузгалин, А. И. Колганов // Стратегия опережающего развития – III. Том 16. Российские модернизации: диагнозы и прогнозы ; под общ. ред. А. В. Бузгалина, Р. Крумма. – М. : ЛЕНАНД, 2011. – 522 с.
- Москаленко О. М. Випереджаючий економічний розвиток у системі стратегічних потреб світового суспільства / О. М. Москаленко // Вчені записки : збірник наукових праць. – К. : КНЕУ, 2012. – Вип. 14. – Ч. 1. – С. 41–48.
- Москаленко О. М. Методологія дослідження теоретичної моделі випереджаючого економічного розвитку в сучасній політичній економії / О. М. Москаленко // Економіка розвитку. – 2013. – № 3(67). – С. 16–20.
- Захаров В. Опережающее развитие Санкт-Петербурга – Проект мирового сообщества? Концепция и План действий [Электронный ресурс] / В. Захаров // Личность и культура. – 2003. – № 3/4. – Режим доступа : http://www.peacefromharmony.org/?cat=ru_c&key=179
- Лизун М. В. Випереджаюче економічне зростання: міжнародний та український аспекти : дис. ...канд. экон. наук : 08.00.02 / М. В. Лизун. – Тернопіль, 2007. – 207 с.
- Bell D. Notes on the Post-Industrial Society / D. Bell // The Public Interest. – 1967. – № 7. – С. 102–118.
- Бьюкенен Дж. М. Сочинения. Конституция экономической политики. Расчёт согласия. Границы свободы / Дж. М. Бьюкенен // Нобелевские лауреаты по экономике. – М. : Таурис Альфа, 1997. – Т. 1. – 560 с.
- Schumpeter J. A. Capitalism, socialism and democracy [Electronic resource] / J. A. Schumpeter [Introduction by R. Swedberg]. – London : George Allen & Unwin Ltd., 1994. – Accessed mode : <http://digamo.free.fr/capisoc.pdf>
- Christensen C. M. The Innovator's Dilemma: The Revolutionary Book that Will Change the Way You Do Business / Clayton M. Christensen. – New York: Harper Books, 2000. – 336 p.
- Foster R. Creative Destruction: Why Companies That Are Built to Last Underperform the Market And How to Successfully Transform Them / R. Foster, S. Kaplan. – New York : Currency Publisher, 2001. – 384 p.
- Ильяшенко Н. С. Развитие национальной инновационной системы Украины как перспектива выхода на мировой рынок / Н. С. Ильяшен-

References

- Glaziev, S. Y. (2010). *Strategy of outstripping development of Russia in the global crisis*. Moscow: Economics (in Russ.).
- Buzgalin, A. V., & Kolganov, A. I. (2011). *In search of the future of Russia «Economics for the man,» or outstripping development strategy*. In A. V. Buzgalin, & R. Krumm (Eds.). *Outstripping development strategy* (pp. 297-352). Moscow: LENAND (in Russ.).
- Moskalenko, O. M. (2012). Outstripping economic development in the system of strategic needs of the global community. *Vcheni zapysky: zbirnyk naukovykh prats (Scientific Notes: Collected Works)*, 14/1, 41-48 (in Ukr.).
- Moskalenko, O. M. (2013). Methodology of research of the theoretical model of outstripping economic development in modern political economy. *Ekonomika rozvytku (Economics of Development)*, 3(67), 16-20 (in Ukr.).
- Zakharov, V. (2003). Outstripping development of St. Petersburg – The project of global community? (Concept and Action Plan). *Lichnost i kultura (Personality and Culture)*, 3/4. Retrieved from http://www.peacefromharmony.org/?cat=ru_c&key=179 (in Russ.).
- Lyzun, M. V. (2007). *The outstripping economic development: international and Ukrainian aspects* (PhD dissertation). Ternopil, Ukraine (in Ukr.).
- Bell, D. (1967). Notes on the Post-Industrial Society. *The Public Interest*, 7, 102-118.
- Buchanan, J. M. (1997). Works. The constitution of economic policy. Settlement agreement. *Frontiers of freedom. Nobel laureates in economics. Foundation economic initiative*. Moscow: Taurus Alfa (in Russ.).
- Schumpeter, J. A. (1994). *Capitalism, socialism and democracy*. Introduction by R. Swedberg. London: George Allen & Unwin Ltd. Retrieved <http://digamo.free.fr/capisoc.pdf>
- Christensen, C. M. (2000). *The Innovator's Dilemma: The Revolutionary Book that Will Change the Way You Do Business*. New York: Harper Books.
- Foster, R. & Kaplan, S. (2001). *Creative Destruction: Why Companies That Are Built to Last Underperform the Market And How to Successfully Transform Them*. New York: Currency Publisher.
- Iliashenko, N. S., & Mitsura, O. O. (2013). Development of Ukraine's national innovation system as the prospect of entering the global market. *Aktualni problemy ekonomiky (Actual Problems of Economy)*, 5(143), 83-94 (in Russ.).
- Top-100 richest companies in the world (2013). Retrieved from <http://info-light.org.ua/content/top-100-naybagatshih-kompaniy-svitu-v-2008-2013-rr> (in Ukr.).
- Top 50 most profitable companies in the world in 2013 (2013). Retrieved from <http://globalstocks.ru/materialiy/rejtingi/top-50-naibolee-pribylnyih-kompaniy-mira-v-2013-godu/> (in Russ.).
- Top-100 World's largest companies by market capitalization (2013). Retrieved from <http://www.pwc.com/ua/ru/survey/2013/all/top-100-capitalisation-2013.jhtml> (in Russ.).
- Iliashenko, S. N. (2010). *Intellectual capital as a basis for the development of enterprises in the information economy*. In L. G. Melnyk & M. V. Bryuhanov (Eds.). *Socio-economic problems of the information society* (pp. 522-542). Sumy: University Books (in Russ.).
- Shypulina, Y. S. (2010). Innovative organization's culture: the nature, structure, approaches to assessment. *Marketing i menedzhment innovatsii (Marketing and Management of Innovations)*, 2, 132-138. Retrieved from http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2010_2_132_138_0.pdf

Received 16.04.2014